

Posudok na habilitačnú prácu Ing. Danky Moravčíkovej, PhD.

**VIDIEK A MLÁDEŽ V SOCIÁLNOVEDNÝCH REFLEXIÁCH. SPU
Nitra 2012, 134 s., + prílohy.**

Spoločenskovedné výskumy vidieka po roku 1989 priniesli značný rozsah poznatkov, kompletizujúcich pohľad na procesy premien a výsledný stav dedinskej sociéty. Výskumy boli zamerané najmä na transformáciu vidieka v spoločensko-politických zmenách, regionálne štruktúry a rozdiely a na stratégie prežitia obyvateľov vidieka. Práca D. Moravčíkovej a kol. VIDIEK A MLÁDEŽ V SOCIÁLNOVEDNÝCH REFLEXIÁCH poznatky domácich aj zahraničných autorov sumarizuje a rozširuje ich o ďalší výskumný aspekt. Vedecká monografia je výsledkom dvoch projektov, zastrešených Slovenským inštitútom mládeže s odbornou garanciou Prof. L. Macháčka. Je však samostatným celkom, ktorý má viacspektrálnu výpovednú hodnotu a práca je odporúčená (a veľmi vhodná) ako doplnkové čítanie k vybraným predmetom zo sociológie a etnológie. V rámci kolektívu autorov sa zameriam na hodnotenie častí spracovaných D. Moravčíkovou a publikácie ako celku. Spoluautori Ing. M. Hanová, PhD. a PhDr. P. Barát spracovali posledné dve podkapitoly zamerané na kvalitatívny výskum.

Práca má interdisciplinárny charakter nielen participáciou ďalších autorov, ale aj vďaka prístupom D. Moravčíkovej, ktorá čerpá zo sociologických a etnologických poznatkov. Ich prepájanie úspešne využíva vo svojej vedecko-výskumnej praxi, čím jej práce zamerané na rurálnu sociológiu/etnológiu nadobúdajú jedinečnosť a aj širšiu využiteľnosť. Možno to označiť za jednu z jej hlavných predností.

Autorka je dobre zorientovaná v slovenskej a českej literatúre zameranej na výskumy vidieka ako aj základnej literatúre z okolitých postsocialistických krajín. Predstavuje čitateľom vidiek/dedinu ako sídlo so špecifickým sociálnym organizmom. Načrtáva odlišné prístupy v chápaní vidieka a vidieckej komunity od 20. storočia po súčasnosť. V 1. časti *Reflexia problematiky vidieka v sociálnych vedách* je veľa sumarizujúcich, ale zároveň podnetných konštatovaní z viacerých vedných disciplín. Do pozornosti by som dala aj výsledky výskumov humánnych a regionálnych geografov sústredených najmä okolo A. Rochovskej, ktorí tiež dopĺňajú poznatky o premenách súčasnej dediny na Slovensku a tiež kombinujú kvantitatívny výskum s kvalitatívnym. Autorka sa o tejto disciplíne zmieňuje, avšak výsledky nezahŕňa do prehľadu poznatkov o slovenskom vidieku.

V druhej časti *Slovenský vidiek: stav, problémy a perspektívy* opäť autorka vhodne

prepája sociologické klasifikácie s etnologickým materiálom. V tejto časti je obsiahnutá široká paleta informácií, vývinové etapy rozvoja vidieka v 20. storočí, väčší celok je zameraný na otázky inštitúcií na vidieku a záverečná časť vplyvu európskej rozvojovej politiky na slovenský vidiek. Toto všetko je na cca 30 stranách, čiže ide skutočne o prehľad, avšak dobre spracovaný a aj metodicky inšpiratívny pre výskumné projekty.

Obe úvodné časti sú logickým vstupom do výskumnej časti (druhej kapitoly) nazvanej *Quo vadis vidiecka mládež?*. Sústreďuje sa na vidiecku mládež a pozornosť zameriava na problémy a témy súvisiace jednak so súčasným chápaním či vymedzením pojmu mládež, jednak na otázky bezprostredne sa týkajúce jej života v prostredí vidieckej komunity. Cez európske programy zamerané na mládež sa dostáva k metodológii a samotným výsledkom kombinovaného kvantitatívneho a kvalitatívneho výskumu, pričom podrobne objasňuje metodiku výskumu. Správne konštatuje, „vidiecka mládež zohráva kľúčovú úlohu v lokálnych komunitách a doslova predurčuje budúcnosť vidieka.“ Výskum smeruje k občianskej participácii mládeže na živote lokality a spoločnosti vôbec. Ako uvádza autorka súčasťou tejto kapitoly sú prezentované aj empirické zistenia vyplývajúce z výskumného projektu ***Sociálna a občianska participácia vidieckej mládeže*** a niektoré poznatky, ktoré priniesol prebiehajúci výskumný projekt ***Sociálne a morálne aspekty ekonomického a občianskeho života vidieckej mládeže***. Pri empirickom výskume sa opäť ako prednosť ukazuje autorkina „dvojdisciplinárnosť“. Etnologické zručnosti uplatnila nie len pri príprave dotazníkov, ktorým predchádzali rozhovory, ale aj pri interpretácii výsledkov sú kvantitatívne údaje doplnené poznatkami získanými kvalitatívnym výskumom. Takýto prístup je vítaný nielen preto, že prináša komplexnejšie a teda presvedčivejšie informácie, ale publikácia, ktorá nie je určená len kolegom z jedného odboru, prepája a integruje poznatky, a tiež odborníkov. V dnešnej dobe považujem interdisciplinárny prístup k takému širokému problému akým je mládež na vidieku za nevyhnutný. Na posudzovanú publikáciu sa dá nadväzovať rôznymi spôsobmi. Za jej hlavnú prednosť považujem preto aplikáciu teoretických poznatkov na podmienky slovenského vidieka a interdisciplinárny prístup pri výskume a interpretácii výsledkov.

Z etnologického hľadiska mi v práci chýba objasnenie výskumnej vzorky z hľadiska teritoriálneho a reprezentatívneho. T. j., v ktorých obciach bol výskum robený a aký typ obcí, aj v rámci teoretických konceptov posudzovanej práce, tieto obce predstavujú. Do akej miery je možné získané výsledky generalizovať na celé Slovensko?

V rámci dlhodobejšieho kontextu prác autorky na problematike rurálnej sociológie je viditeľná jej skúsenosť a dobrá zorientovanosť v prienikoch etnologickej a sociologickej práce, čo je v rámci slovenského vedeckého prostredia nie práve časté.

Jazyková a štylistická úroveň je práce dobrá. Niekoľko chýb v úvodných častiach a zároveň neštandardná klauzula o schválení za vedeckú monografiu v tiráži, sú zrkadlom súčasných podmienok a hodnôt diktovaných pravidlami akademického prostredia. Grafická príloha korešponduje s textom, je prehľadná a zrozumiteľná. O. i. práca je aj dobrým prehľadovým zdrojom literatúry súvisiacej so štúdiom vidieka. Aj keď ako vedecká monografia nedodržiava formálne pravidlo o jednom zozname použitej literatúry v závere celej práce, čitateľ si aspoň vytvorí obraz o podstatných publikáciách, z ktorých autorka pri čiastkových témach čerpala a zároveň viazaných na tému (výhoda najmä pre študentov, alebo čitateľov, ktorí sa v problematike potrebujú zorientovať).

Na základe habilitačnej práce Vidiek a mládež v sociálnovedných reflexiách odporúčam Ing. Danke Moravčíkovej. PhD. udeliť vedecko-pedagogickú hodnosť docent.

Doc. PhDr. Zuzana Beňušková, CSc.

Dátum: Bratislava 31.5.2013